

Fig. 282.
Gravmæler af Træpaa
Kirkegaarden i
Koivisto (Björkö) i
Finland. Ilmari Wirk-
kala del. (jevnf. Fig.
283).

Ett bildspråk som förstummat

Af Kunstneren Ilmari Wirkkala

På Karelska Näset i Finland, där Östern och Västern har mötts både i strid och fredlig umgänge, har på begravningsplatserna blommat ett säreget bildspråk, som har varit öppet för endast de »invigda«. Språkets tydare ha blivit allt färre och år 1938, då undertecknad reglerade begravningsplatser å Näset, fanns på Koivisto (Björkö) gravgrävaren Mikko Rossi, som hade varit i tjänst under 30 år och lärt sig bildtyderiet av sin far, som hade varit i samma tjänst före sonen från 1866. Gubben Rossi hade själv varit »korsmästare« och därför hemma i yrkets alla hemligheter.

Koivisto var känt sedan 800 år som bys plats mellan Stor-Novgorod och västerländska köpmän. Under Vinterkriget år 1939–40 stod den delvis i eldlinjen och försvarades hjältemodigt enda till början av Mars månad. Då ryssarna sommaren 1941 måste avstå Koivisto, brände de köpingen fullständigt, och före detta hade de förstörd begravningsplatserna, så att de minnesmärken av trä, som här framställes, äro borta för alltid.

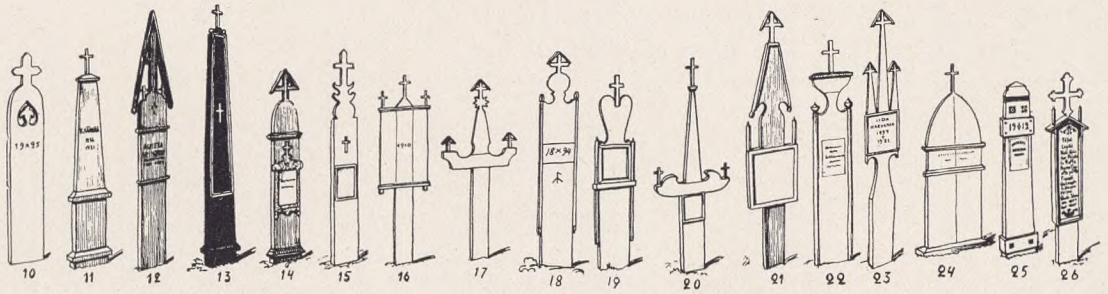
På dessa minnesmärken, av vilka det fanns i hundratal, ser man sällan någon inskription, då och då bomärken, men oftast äro de utan vardera. Dock kan man ifrån själva

stilen och några enskilda detaljer läsa ifrån vilken by och från vilken gård den avlidne varit hemma. Andra gemensamma tecken bestämmer igen könet och åldern. De tecken, som bestämmer byn och gården, kan man här helt och hållet förbise, med endast en liten vink. Man kan se ifrån de flesta, att värden är tredelad. Den föreställer »kyrkan« med sockeln, själva byggnaden och takresningen eller tornet, Billederne 1, 2, 3 o. s. v. (se Fig. 282—283). Om värden har endast sockeln och tornet, är den avlidne från skärgården, närmare bestämt från Tiurinsaari.

Om värden är reslig och smäcker hör den till en ung person; om den är låg och nedtryckt, hör den till en gammal. Taket avskiljer könet. Om värden är försedd med tak, vilar under densamma alltid en kvinna. Taket föreställer kvinnans huvudbonad, doket, som hon enligt apostel Paulus skall vara försedd med på heliga platser och vid bordet. Man kan se av bilderna, huru doket förändrar sig med åldern. N:o 1 är ett flickbarn, n:o 3 en ung flicka, n:o 7 en ung hustru, n:o 6 en gammal sytningskvinna. — På den manliga linjen finner vi motsvarigheter. N:o 2 ett gossebarn, n:o 4 en yngling i skriftskoleåldern (obs. ljusen, som höra alltid till en som dött i denna ålder; se också n:o 19

Fig. 283.
Gravmæler af Træ paa
Kirkegaarden i
Koivisto (Björkö) i
Finland. I. W. del.
(jevnt. Fig. 282).

och 21), n:ris 10 och 15 unga män, n:o 8 en gammal skärgårdsbonde och fiskare.

Förmögenheten företrädes av tre kors på samma vård, — icke tre begravda under samma märke. Man ser, att under n:o 16 vilar en rik mans gossebarn och under n:o 20 en rik mans flickebarn, under n:ris 17 och 23 vila rika föräldrars unga döttrar, under n:ris 12 och 9 rika värdinnor och under ovannämnda n:o 8 en rik bonde.

Av symboler framträder här solen, stjärnan, hjärtat och duvan. Solen på n:o 18 och n:o 15 där ifrån solen växer upp livetsträd, som slutar sig i ett kors. Hjärtat å n:ris 7 och 19 samt n:o 10 där en uppåtflygande duva är inneslutet. På n:o 9 föreställer fi-

guren på korset icke en halvmån, utan en uppåtlyftande duva. Stjärnan förekommer på n:ris 9 och 17.

Sorgstavar, som tidigare bars framför liket i processioner, har anbringats på vårdarna 18 och 22. Dessa typer äro icke hemma från Näset, utan från Östra-Tavastland, och från Österbotten har korsmästaren Rossi från sin födelseort infört modellerna 24—26, som mest avvika från ortens egna sällsynta typer.

Den som har vandrat i Björkö »Guds-trädgård» (Guds Ager), bestående av 5½ hektarer och nästan helt och hållet »märkt» med dessa minnesvårdar, kan det aldrig glömma.

En særlig Lov om to af de københavnske Kirkegaarde

I Lov af 6. Juli 1867 vedrørende den saakaldte Demarkationslinje omkring København fastsloges det, at Holmens og Garnisons Kirkegaarde skulde ophøre at fungere som Begravelsespladser med Aaret 1947. Ved Lov af 1942 er dette blevet ændret derhen,

at de paagældende Kirkegaarde faar Ret til at fungere videre indtil 1. Januar 1960.

At lovgive om en enkelt (eller et Par) Kirkegaarde er noget usædvanligt, og i det hele taget skiller disse 2 Kirkegaarde sig i mangt og meget ud fra de øvrige københavnske. De er ikke (som de fleste af Byens andre) kommunale; de er selvejende i den Forstand, at de ejes af de paagældende Kirker. Og desuden er der det mærkelige ved dem, at de for de paagældende Kirker betyder en væsentlig Indtægt, mens Kommunen selv (efter den vedtagne Ordning) maa betale et ikke uvæsentligt Underskud for sine egne Kirkegaarde. Navnlig det sidste er det værd at lægge Mærke til; thi for mange Kirker betyder Kirkegaardene en

Fig. 284.
Den uheldige Facade
imod Gaden (Holmens Kirkegaard).